

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์

ในสมัยแรกๆ ของการทำเกษตร ความสมดุลตามธรรมชาติยังไม่ถูกทำลาย การเกษตรในสมัยนั้นอาศัยหลักการพึ่งพิงธรรมชาติและหมุนเวียนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคงความสมดุลของธรรมชาติไว้ การเกษตรที่อาศัยหลักการของธรรมชาติ จะทำให้ระบบนิเวศมีความหลากหลาย เมื่อมีศัตรูเกิดขึ้น ก็จะมีสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ เข้ามาช่วยควบคุมทำลายศัตรู ทำให้จำนวนศัตรูไม่อยู่ในระดับที่จะทำให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ จึงทำให้การเกษตรในสมัยก่อนไม่จำเป็นต้องใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมี สารเคมีสังเคราะห์ต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการทำลายความสมดุลตามธรรมชาติเหมือนเช่นทุกวันนี้ และที่สำคัญยิ่งกว่านี้คือสารเคมีที่มีพิษที่ใช้ในการเพาะเลี้ยง มีการปนเปื้อนอยู่ในตัวสัตว์น้ำ ทำให้ผู้บริโภคเสี่ยงต่อการเป็น โรคมะเร็งและโรคอันตรายต่างๆ ซึ่งในปัจจุบันผู้บริโภคในหลายๆประเทศ เริ่มตระหนักถึงพิษภัยนี้มากขึ้นตามลำดับ

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์ คือกระบวนการผลิตสัตว์น้ำ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ ที่เป็นไปตามหลักการและมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์เป็นการรวมกระบวนการทุกขั้นตอนเช่นการจัดการระบบนิเวศน์ การใช้ปัจจัยการผลิต การเพาะพันธุ์ การเลี้ยง อาหารสัตว์ สุขภาพสัตว์ สวัสดิภาพสัตว์ การทำให้ตาย การแปรรูป การขนส่ง ความเป็นธรรมในสังคม เป็นต้น

- วัตถุประสงค์ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์ เพื่อที่จะให้ได้ผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์จากกระบวนการ ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยมีหลักการการผลิตแบบเกษตรผสมผสาน รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ หมุนเวียนการใช้ทรัพยากรภายในฟาร์ม ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ห้ามใช้สิ่งที่ผ่านการตัดแปรพันธุกรรม ปุ๋ยเคมี สารเคมีสังเคราะห์ สารที่นอกเหนือจากรายการที่อนุญาต

- เกษตรกร ที่สนใจและเห็นความสำคัญ ของการผลิตสัตว์น้ำระบบอินทรีย์ สามารถติดต่อขอเข้าร่วม กิจกรรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์ได้ที่ สำนักงานประมงจังหวัดในพื้นที่ทุกจังหวัด จากนั้นเกษตรกร จะได้รับการอบรมวิธีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์ เพื่อให้เข้าใจถึงระบบ ขั้นตอน วิธีการที่ถูกต้องเพื่อที่จะดำเนินการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- **หลักเกณฑ์ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์**

เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์ที่ได้รับการแนะนำอบรมแล้ว ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์ ตามชนิดหรือประเภทของสัตว์น้ำ ให้ได้มากที่สุด เพื่อที่จะสามารถผ่านการรับรองมาตรฐาน และได้รับฉลากผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำอินทรีย์ ซึ่งจะช่วยให้ได้ราคาสูงขึ้น หลักเกณฑ์มีดังนี้

- แนวทางเกษตรผสมผสาน มีกิจกรรมด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง แต่ห้ามสร้างคอกสัตว์กลางบ่อ บนคันดิน

- พื้นฟูและรักษาความสมบูรณ์ของน้ำ ดินโดยใช้ปุ๋ยที่หมักจากเศษพืช มูลสัตว์ภายในฟาร์ม มูลสัตว์ต้องมียอายุการเก็บรักษาไม่ต่ำกว่า 60 วัน

● ต้องรักษาความสมดุล ความยั่งยืน
ของระบบนิเวศ มีพืชปกคลุมครึ่งหนึ่ง
ของพื้นที่ฟาร์มไม่รวมพื้นที่น้ำ

● มีระบบบำบัดน้ำ การจัดการเลน น้ำทิ้งต้องไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม

● ไม่มีสารอันตรายทางการเกษตร สารปนเปื้อนต่างๆ
ตกค้างในดินและน้ำ เกินค่ามาตรฐาน

● พื้นที่ตั้งฟาร์มมีเอกสารสิทธิถูกต้อง
ตามกฎหมายไม่ตั้งอยู่ในเขตห้ามเลี้ยง

* ไม่ทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ไม่ใช่อินทรีย์ปะปนกับที่เป็นอินทรีย์
ถ้าไม่สามารถแยกแยะออกจากกันด้วยสายตา

* ห้ามใช้พันธุ์ที่ได้จากการคัดแปรพันธุกรรม ฉายรังสี

* ใช้พันธุ์ที่ได้จากการผลิตระบบอินทรีย์

* ห้ามใช้พันธุ์สัตว์น้ำแปลงเพศ

* ห้ามใช้ยาปฏิชีวนะและสารต้องห้ามต่างๆ
ใช้ได้เฉพาะสารที่อนุญาต

* วัตถุดิบจากธรรมชาติที่ใช้ในฟาร์ม ต้องได้มา
โดยส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

* โปรตีนที่นำมาเป็นส่วนประกอบของอาหารที่ใช้เลี้ยงสัตว์น้ำ
ต้องมาจากส่วนที่เหลือใช้หรือวัสดุที่ไม่เหมาะสมสำหรับการ
บริโภคของคน

* ห้ามใช้สารเคมีและวัสดุต้องห้าม ในอาหารสัตว์น้ำ

* ห้ามใช้วัสดุ ผลผลิตที่ผ่านการแปรพันธุกรรมในอาหารสัตว์น้ำ

* ปล่อยสัตว์น้ำในความหนาแน่นที่กรมประมงกำหนด

* ห้ามใช้สารต้องห้ามในการจัดการด้านสุขภาพและ
กระบวนการหลังการจับ ให้ใช้สาร วัสดุจากธรรมชาติ

* ดูแลสัตว์น้ำในระหว่างการเลี้ยง การจับ การขนส่งให้เครียดน้อยที่สุด
สอดคล้องกับหลักสวัสดิภาพสัตว์ หลังการจับ ทำให้ตายโดยรวดเร็วและ
ไม่ทรมาน

* เก็บบันทึกข้อมูล เอกสารระบบบัญชี ปัจจัยการผลิต
ผลิตผล ผลิตภัณฑ์ ที่สามารถตรวจสอบย้อนกลับไปถึง
แหล่งและปริมาณของวัตถุดิบทั้งหมดที่ซื้อและใช้

ด้านการปรับปรุง

- * ในการแปรรูปผลิตผลสัตว์น้ำ ต้องใช้ตามกรรมวิธีการผลิตที่ถูกต้อง (Good Manufacturing Practice)

ด้านฉลาก

- * ต้องมีข้อความแสดงรายละเอียดที่ไม่เป็นเท็จ เห็นได้ง่าย ชัดเจน
- * ผลิตผลสัตว์น้ำต้องมาจากการผลิตระบบอินทรีย์
- * ให้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ไม่เป็นอินทรีย์เป็นส่วนประกอบได้ไม่เกิน 5 เปอร์เซ็นต์ โดยน้ำหนัก ไม่รวมน้ำและเกลือ
- * ส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่มาจากการเกษตรให้ใช้ได้เฉพาะที่ระบุในภาคผนวก 2 ตารางที่ 3.1-3.7
- * ในผลิตภัณฑ์หนึ่ง ห้ามมีส่วนประกอบชนิดเดียวกันที่มาจากทั้งระบบอินทรีย์และระบบอื่น
- * ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบที่ไม่ใช่อินทรีย์มากกว่า 5 เปอร์เซ็นต์ แต่ไม่เกิน 30 เปอร์เซ็นต์ห้ามแสดงฉลากว่าเป็นผลิตภัณฑ์อินทรีย์ ให้ใช้ว่า “ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบจาก ผลิตผลอินทรีย์”
- * ต้องแสดงข้อความไว้บริเวณที่เห็นได้ชัดเจน แสดงร้อยละของส่วนประกอบทั้งหมด
- * ระบุรายการส่วนประกอบเป็นร้อยละต่อน้ำหนัก เรียงจากมากไปหาน้อย
- * ระบุรายการส่วนประกอบทุกชนิด โดยใช้ชื่อ รูปแบบ ขนาดอักษรที่เหมือนกัน
- * เมื่อเริ่มมีการผลิตตามระบบอินทรีย์ในช่วง 1 รอบการผลิต จึงแสดงข้อความ “ผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ช่วงปรับเปลี่ยนเป็นอินทรีย์” บนฉลากได้
- * เครื่องหมายรับรองผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำอินทรีย์ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของกรมประมง

การนำเข้า

- * ต้องรักษาสภาพการเป็นผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์อินทรีย์ไว้จนถึงผู้บริโภค
- * ต้องมีการป้องกัน ผลิตผล ผลิตภัณฑ์อินทรีย์ ไม่ให้ปะปนกับที่ไม่ใช่อินทรีย์ ตลอดเวลา
- * ต้องมีการป้องกัน ผลิตผล ผลิตภัณฑ์อินทรีย์ ไม่ให้สัมผัสกับวัสดุต้องห้าม ตลอดเวลา

สรุปข้อกำหนดการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์ ที่สำคัญ 8 ข้อ

1. ห้ามใช้ยาปฏิชีวนะ
2. ห้ามใช้สิ่งคัดแปรพันธุกรรม
3. ห้ามใช้ฮอร์โมนสังเคราะห์
4. ห้ามใช้ปุ๋ยเคมีสังเคราะห์
5. ใช้ระบบการจัดการแบบองค์รวม มีความเข้าใจใน ความสัมพันธ์ของระบบนิเวศ
6. อนุญาตให้ใช้สารบางชนิดในการผลิตและการแปรรูป
7. มีระบบสวัสดิภาพสัตว์
8. มีการจัดบันทึกข้อมูลเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับ

มาตรฐานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์ของจัดพิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี 2547

มาตรฐานทั่วไป 1. มาตรฐานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์ของประเทศไทย

มาตรฐานเฉพาะ

1. มาตรฐานผลิตภัณฑ์กุ้งทะเลอินทรีย์จากการเพาะเลี้ยงของประเทศไทย
2. มาตรฐานผลิตภัณฑ์กุ้งก้ามกรามอินทรีย์จากการเพาะเลี้ยงของประเทศไทย
3. มาตรฐานการเลี้ยงสัตว์น้ำจืดอินทรีย์ของประเทศไทย

● สารที่อนุญาตสำหรับการผลิตสัตว์น้ำอินทรีย์

1 ปัจจัยการผลิตที่ใช้เป็นปุ๋ยและสารปรับปรุงบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

1.1 สารอินทรีย์

- 1.1.1 ปุ๋ยอินทรีย์ที่ผลิตจากวัสดุอินทรีย์ ได้แก่ปุ๋ยหมักที่ได้จากการหมักเศษซากพืช ฟางข้าว ขี้เลื่อย เปลือกไม้ เศษไม้และวัสดุเหลือใช้จากการเกษตรต่างๆ
- 1.1.2 ปุ๋ยคอก
- 1.1.3 ปุ๋ยพืชสด เศษซากพืชสดและวัสดุเหลือใช้ในฟาร์มในรูปอินทรีย์สาร
- 1.1.4 ของเหลือใช้จากกระบวนการในโรงฆ่าสัตว์ โรงงานอุตสาหกรรมเช่น โรงงานน้ำตาล โรงงานมันสำปะหลัง โรงงานน้ำตาล
- 1.1.5 สารควบคุมการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำ ซึ่งปลอดภัยจากสารสังเคราะห์
- 1.1.6 แคลที่เรีย ราและเอนไซม์

1.2 สารอนินทรีย์

- 1.2.1 หินฟอสเฟต
- 1.2.2 หินปูนบดในรูปของแร่แคลไซต์หรือโคโลไมท์ ห้ามใช้หินปูนโคโลไมท์ที่นำไปเผา
- 1.2.3 แคลเซียมซลิเกต
- 1.2.4 โซเดียมซลิเกต
- 1.2.5 แมกนีเซียมซัลเฟต
- 1.2.6 แร่ดินเหนียวเช่น สมคไคท์ คาโอลิไนท์ คลอไรท์ ฯลฯ
- 1.2.7 แร่เพอร์ไลต์ ซีโอไลท์ เบนโทไนท์
- 1.2.8 หินโปแทส เกลือโปแทสเซียมที่มีคลอไรด์น้อยกว่า 60 เปอร์เซ็นต์
- 1.2.9 แคลเซียมจากสาหร่ายทะเล
- 1.2.10 เปลือกหอย
- 1.2.11 โปแทสเซียมที่ผลิตจากกระบวนการทางกายภาพ
- 1.2.12 เกลือสินเธาว์
- 1.2.13 ออกซิเจน

2 สารที่ใช้สำหรับควบคุมศัตรูและโรคสัตว์น้ำ

2.1 กากชา

2.2 โล่ดิน หรือ โรทีโนน

2.3 ต่างทับทิม อนุโลมให้ใช้ในโรงเพาะฟัก

2.4 ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ อนุโลมให้ใช้ในโรงเพาะฟัก

2.5 โฟวิโดไอโอดีน อนุโลมให้ใช้ในโรงเพาะฟัก

2.6 คอปเปอร์ซัลเฟต อนุโลมให้ใช้ในโรงเพาะฟัก

2.7 เบนซาลโคเนียมคลอไรด์

2.8 กลอรีน

สารที่ไม่อนุญาตสำหรับการผลิตสัตว์น้ำอินทรีย์

1. ในการจัดการฟาร์ม

1.1 จุลินทรีย์และผลผลิตจากจุลินทรีย์ที่มีการดัดแปรพันธุกรรม

1.2 สารพิษตามธรรมชาติ เช่น โลหะหนักต่างๆ

1.3 ปุ๋ยเทศบาลหรือปุ๋ยหมักจากขยะในเมือง

1.4 สารสังเคราะห์เพื่อเร่งการเจริญเติบโต

2. ในอาหารสัตว์

2.1 เคมีภัณฑ์กลุ่มเบตาอะโกนิสต์

2.2 เคมีภัณฑ์ชนิดคลอแรมเฟนิคอลล ฟุราโซลิโดน อะโวพาร์ซิน
ไนโตรฟูราโซน

2.3 ยูเรีย

2.4 กรดอะมิโนบริสุทธิ์

2.5 สารสังเคราะห์ที่มีคุณสมบัติในการกระตุ้นการกินอาหาร

2.6 วัสดุหรือผลผลิตที่มีการดัดแปรพันธุกรรม

2.7 สีสผสมอาหารสังเคราะห์

2.8 สารเคมีหรือวัสดุอื่นๆที่ห้ามใช้ในอาหารสัตว์น้ำที่ประกาศตามกฎหมาย
ว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์น้ำ